

concerto
BUDAPEST

HÉJA DOMONKOS © Fejér Gábor

MAGYAR KINCSEK
KODÁLY / RÓZSA / BARTÓK

PESTI VIGADÓ
2019.04.12. 19.30

2019

04.12.

KODÁLY ZOLTÁN

Balettzene (Sárkánytánc) a Hány Jánosból zenekarra

RÓZSA MIKLÓS

Csellóverseny, op. 32

I. Moderato

II. Lento con grande espressione

III. Allegro vivo

– szünet –

BARTÓK BÉLA

A fából faragott királyfi, BB. 74

Közreműködik: **Szabó Ildikó** cselló

Concerto Budapest

Vezényel: **Héja Domonkos**

SZABÓ ILDIKÓ © Raffay Zsófi

SZABÓ ILDIKÓ

Az ötven esztendeje Starker János által bemutatott *Csellóverseny* szólistája ezen az estén az a Szabó Ildikó lesz, aki 2007 és 2010 között Bloomingtonban a nagy magyar-amerikai vonósművész – nyilvánosan is kivételes tehetségűnek ítélte – tanítványa volt. A még mindig csupán a húszas évei közepén járó muzsikusként már tíz éve lemeze jelent meg a Hungarotonnál, 2014-ben pedig a budapesti Pablo Casals Nemzetközi Gordonkaversenyen aratott emlékezetes sikert: a második helyezés mellett a közönségdíjat, valamint hét különdíjat megszerezve – s ez csupán egyetlen tétel imponáló versenysikereinek és elismeréseinek listáján. Szabó Ildikó a hazai és a nemzetközi koncertélet állandó szereplője, fellépett már a berlini Konzerthausban éppúgy, mint a franciaországi Menuhin Fesztiválon vagy a Los Angeles-i Pjatigorszkij Fesztiválon.

HÉJA DOMONKOS

19 esztendősen, 1993-ban már szimfonikus zenekart alapított, s azután két évtizeden át irányította a Danubia Ifjúsági Szimfonikus Zenekart, majd új nevével az Óbudai Danubia Zenekart. A Zeneakadémián előbb ütőhangszeresként, majd – mint Lukács Ervin tanítványa – karmesterként diplomázó Héja Domonkos 1998-ban szinte mindent megnyert a Magyar Televízió Nemzetközi Karmesterversenyén, s ugyanabban az évben a Dimitri Mitropoulos Karmesterverseny különdíja is az övé lett. Nemzetközi pályafutása, együttese élén, illetve vendégkarmesterként fellépve, már ugyancsak két évtizedes múltra tekinthet vissza: Berlinton Tokióig, vagy épp a chemnitz-i operaházig, ahol 2005-ben első karmesterré nevezték ki. 2011 és 2013 között a Magyar Állami Operaház főzeneigazgatójaként tevékenykedett, a 2015-2016-os szezontól pedig az augsburgi színház főzeneigazgatója. Liszt- és Junior Prima-díjas.

CONCERTO BUDAPEST

A Concerto Budapest Magyarország egyik vezető nagyzenekara, történelmi múlttal és a fiatal zenészek dinamizmusával. Nagyívű műsorszerkesztésével elkötelezetten képviseli a progresszív és sokszínű, egyedülálló repertoárt, mely a közkedvelt mesterművektől a legújabb, XXI. századi kortárs darabokig terjed. Vendégei olyan világhírű művészek, mint Gidon Kremer, Jevgenyij Koroljov, Boris Berezovsky, Isabelle Faust vagy Sir James Galway. Művészeti igazgatója 2007 óta a több mint 70 nemzetközi díjjal kitüntetett, Liszt-díjas, érdemes művész, Keller András, a Keller Quartet alapítója.

KODÁLY Zoltán

Balettzene (Sárkánytánc) a Hány Jánosból zenekarra

„Nézze, kedves Radnai igazgató úr! Maga tévedésben van! Mert azt hiszi, hogy minekutána megvolt a premier, a Hány János már készen van... Abban igaz van, hogy a premier megvolt, mert azt láttuk valamennyien. De Hány János! Hát az még nincsen készen.” Az 1926. október 16-i operaházi ősbemutató bankettjén mondta ki Kodály Zoltán (1882–1967) ezeket a kellemetlenül őszinte és vajmi kevésbé ünnepélyes szavakat, amelyekben nemcsak kritika, de önkritika is rejlett. Így aztán *Hány János* színpadi formája a hatalmas sikerű premiert követően még jó ideig kisebb-nagyobb változtatásokon esett át, s így mindjárt a harmadik előadás után Kodály törölte a daljáték teljes 4. képét, benne a *Sárkánytánc* balettenéjével. Erről a részletről a bemutató kritikájában így írt a Kodályt gunyorosan és balról bíráló Jemnitz Sándor, a Népszava kritikusa: „A Sárkánytánccal sehogy sem tudunk megbarátkozni. Hogyan kerül nemzetközi modern zene ennyi lekopott közhelye éppen Kodály Zoltán palettájára, aki erről a »nemzetközi modern« zenéről tudvalevően hallani sem akar?!” Kodály azonban nem hagyta veszni ezt a fenyegetően groteszk, vonaglóan táncos és a szaxofonnak kitüntetett szerepet szánó részletet, amely így a *Hányból* kikerülve önálló, roppant karakterisztikus – habár sajnálatosan ritkán előadott – koncertszámmá vált.

RÓZSA Miklós Csellóverseny, op. 32

A háromszoros Oscar-díjas Rózsa Miklóst (1907–1995) már életében is elsősorban legendás hollywoodi mozik zeneszerzőjeként ünnepelték, hiszen majd' félévszázados filmes működése során olyan produkciónak sikeréhez járult hozzá érdemben páratlanul hangulatteremtő zenéivel, mint *A bagdadi tolvaj*, *A dzsungel könyve* vagy a *Ben-Hur*. A pesti születésű Rózsa azonban – saját megfogalmazását idézve – mindvégig „kettős életet élt”, hiszen a lipcsei konzervatórium egykori hallgatója koncerttermi muzsikák komponistájaként is sokat fáradozott és nagy becsben állt. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az a tény, hogy az 1967-1968-ban született *Csellóversenyt* Starker János felkérésére írta meg: az ősbemutatóra 1969-ben, Nyugat-Berlinben került sor. (De Rózsa korábban éppígy komponált versenyművet a hegedűs Jascha Heifetz megrendelésére is.)

A félreismerhetetlenül magyar gyökerű és rokonszenvesen hallgatóbarát *Csellóverseny* igen mozgalmas és mégis mindvégig kiegyensúlyozott nyitótételében egyszerre ékesszóló és virtuóz kadencia jut a szólistának. A középső, lassú tétel melodikus gazdagsága feszült szorongással, valamint a cselló vagy épp a zenekar egy-egy jalkiáltásával párosul, míg a fináléban hatalmas energiák szabadulnak fel, újra csak kikövetelve a magánszólam előadójától a tétel elánjával s az agresszív ritmikával lépést tartani képes hangszeres virtuozitást.

BARTÓK Béla *A fából faragott királyfi*, BB. 74

„Talán furcsán hangzik, de megvallom, hogy a balett megírására *A kékszakállú herceg vára* című egyfelvonásos operám mellőzése adott impulzust. Ez a munkám tudvalegőleg egy operapályázaton megbukott. Színrehozatalának legnagyobb akadálya az volt, hogy a cselekmény csupán két személy lelki konfliktusát adja, és a zene is csak ennek elvontan egyszerű ábrázolására szorítkozott. A színpadon semmi más nem történik. Első operámat annyira szeretem, hogy amikor Balázs Bélától a táncjáték szövegét megkaptam, rögtön arra gondoltam, hogy a balett látványosságával, színes, gazdag, változatos történeteivel lehetővé fogja tenni, hogy két művem egy estén kerüljön színre. Azt hiszem, fölösleges hangsúlyoznom, hogy a balett ma már éppen olyan közel áll hozzám, mint az operám.” *A fából faragott királyfi* 1917. május 12-i ősbemutatója előtt adta ki Bartók Béla (1881–1945) ezt a szerzői nyilatkozatot, amely egyértelművé teszi, hogy a táncjáték elsődlegesen a Kékszakállú útját megkönnyítendő született (1914 és 1917 között). A premieren mégsem azzal párban került a közönség elé *A fából faragott királyfi*, amelynek kottaanyagába a korabeli muzsikuskok bizony gúnyosan lekicsinylő, sőt helyenként egyenesen trágár megjegyzéseket firkáltak be. Az Operaház olasz karmestere, Egisto Tango által vezényelt előadáson Bartók és vele az új magyar zene mégis meghatározó jelentőségű sikert aratott. A Balázs Béla szövegén alapuló táncjáték zenéje három nagyobb szakaszra tagolódik. Bartók szavait idézve: „Az első rész a királykisasszony és a fabáb táncának befejezéséig terjed. A második, amely az elsőnél jóval nyugodtabb, tipikusan középtétel jellegű, és a fabáb újra való megjelenéséig tart. A harmadik rész tulajdonképpen megismétlése az elsőnek, de az első rész tagozódásának fordított sorrendjével, amit a szöveg természetszerűleg megkövetel.”

Szöveg: László Ferenc

2019

12 APR

HUNGARIAN GEMS

KODÁLY / RÓZSA / BARTÓK

ZOLTÁN KODÁLY Ballet Music (Dragon's Dance)

from Hány János, for orchestra

MIKLÓS RÓZSA Cello Concerto, op. 32

– interval –

BÉLA BARTÓK The Wooden Prince, BB. 74

Featuring: **Ildikó Szabó** cello

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor: **Domonkos Héja**

In 1926, audiences of the first three performances of *Hány János* could see the scene in which the daughter of the emperor Maria Louisa throws herself into the abyss out of despair. However, Kodály deleted the entire scene for dramaturgical reasons, thus the ballet part put in its place, the *Dragon's Dance*, was similarly lost. Fortunately, the music from the scene titled *Ballet music* survived and while rarely played, it makes a concert all the more interesting when it is. Another 'rare visitor' is the *Cello Concerto* (1971) by Budapest-born legendary Hollywood film director Miklós Rózsa, which was commissioned and first played by János Starker. The hugely talented Ildikó Szabó, who is just in her mid-20s despite the fact that she has been giving concerts for close on two decades, takes the solo part of the work. Finally, the orchestra under the direction of Domonkos Héja, who is devoted to performing Hungarian music both at home and abroad, play a local masterpiece that is just over a century old: the music of Bartók's single-act pantomime ballet.

KREMER
KRILOV
JARVI
PLETNYOV
HOLLIGER
WEITHAAS
BUNIA TISHVILI
VINNITSKAYA
MASIN
PORAT
KELLER

concerto
BUDAPEST
zene szenvedéllyel

19/20

Bérletek
áprilistól!

**Concerto
BUDAPEST**
született muzsikusok

www.concertobudapest.hu